REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
http://www.vlada.si/

Številka: 00104-289/2017/7
Datum: 21. 6. 2017

Odgovor na poslansko vprašanje Nade Brinovšek v zvezi z brezglutensko hrano za študente

Vlada Republike Slovenije je prejela pisno poslansko vprašanje Nade Brinovšek v zvezi z brezglutensko hrano za študente, na katerega podaja naslednji odgovor.

Slovensko društvo za celiakijo (v nadaljevanju: društvo) je vprašanja ter pobude o poteku urejanja subvencionirane študentske prehrane za študente s celiakijo v povezavi z Javnim razpisom za izbiro ponudnikov subvencionirane študentske prehrane za leti 2017 in 2018 (v nadaljevanju: javni razpis) večkrat naslavljalo na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ), na katere so se vedno odzvali.

Društvo je v dopisih in priloženih Smernicah za pripravo hrane brez glutena podrobneje pojasnilo simptome bolnikov s celiakijo ter preprečevanje le-teh. Društvo je MDDSZ seznanilo, da je brezglutenska dieta za študente – bolnike s celiakijo zaenkrat edino znano zdravilo ter da je varnost in dosegljivost obrokov zanje ključnega pomena.

Na MDDSZ so natančno in skrbno preučili Smernice za pripravo hrane brez glutena ter odgovorno pristopili s posebno previdnostjo in pozornostjo pri pripravi javnega razpisa. MDDSZ se zaveda težav bolnikov s celiakijo, zato so k pripravi javnega razpisa povabili Ministrstvo za zdravje (v nadaljnjem besedilu MZ) , Nacionalni inštitut za javno zdravje ter Študentsko organizacijo Slovenije.

MZ pozdravlja in podpira mnoge aktivnosti v okviru zasledovanja cilja izboljšati kakovost subvencionirane študentske prehrane in zdravo prehranjevanje študentov v okviru izvajanja Nacionalnega programa o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025. Vlada Republike Slovenije pričakuje, da bodo sprejeti ukrepi pripomogli k bolj zdravemu prehranjevanju prebivalcev. Prav tako Vlada Republike Slovenije preko programov promocije in krepitve zdravja podpira opolnomočenje bolnikov s celiakijo skozi delovanje društva bolnikov.

Tako MDDSZ kot tudi Varuh človekovih pravic RS (Varuh) sta obravnavala pobudo društva, ki se nanaša na problem zagotavljanja ustrezne prehrane za študente s celiakijo.

V času, ko so bili obroki za študente s celiakijo na javnem razpisu dodatno točkovani, se je marsikateri ponudnik odločil, da bo to rubriko obkrožil zgolj zaradi dejstva, da dobi točke, ki so potrebne za vstop. Velika večina ponudnikov namreč vsebinsko ne pozna, niti se ne zaveda problematike bolnikov s celiakijo. Slabost je predstavljala tudi preverljivost znotraj Komisij za prehrano. Namreč študenti inšpektorji nimajo niti vzvoda, niti pooblastil, niti dovolj znanja za preverjanje ustreznosti prehrane za študente s celiakijo. Sicer je obstajala kršitev, da ponudnik ni zagotavljal obrokov za študente s celiakijo, vendar je bila edina možnost, da je ponudnik sam ob pregledu priznal, da nima urejene dietne prehrane za študente s celiakijo. V kolikor je ponudnik potrdil, da ima ustrezno prehrano za bolnike s celiakijo, se mu je moralo verjeti in študent inšpektor ni imel drugih vzvodov. Posledično je prišlo na spletni strani www.studentska-prehrana.si do zavajanja, ker so bile označene jedi kot primerne za študente s celiakijo. Prihajalo je do pritožb s strani študentov, da imajo ponudniki

označene jedi za bolnike s celiakijo, sicer pa jih niso nudili ali pa hrane niso pripravljali pravilno.

V praksi se je torej izkazalo (ob kontrolnih pregledih navedenih ponudnikov), da večina le-teh ni vedela, kaj celiakija sploh je. Študentska kosila, ki so jih nudili kot brezglutenska, dejansko niso bila. Prihajalo je do precejšnjega tveganja za študente, ki so preobčutljivi na gluten, posledice pa bi lahko bile nepopravljive.

MDDSZ je pripravil javni razpis ter Razpisno dokumentacijo, katera vključuje pogoje in merila za izbiro ponudnikov subvencionirane študentske prehrane.

Ponudniki, kateri so imeli namen nuditi študentsko prehrano tudi za študente s celiakijo, so to v javnem razpisu označili (8. točka javnega razpisa: »*V kolikor ponudnik nudi študentska kosila za študente s celiakijo, naj to v vlogi tudi ustrezno označi oziroma opredeli v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 41/2009 o sestavi in označevanju živil, primernih za ljudi s preobčutljivostjo na gluten. Ponudnik naj na obrazcu tedenskega jedilnika označi oziroma navede, katero konkretno študentsko kosilo je primerno za študente s celiakijo«).*

Seznam ponudnikov, ki so v sklopu javnega razpisa označili, da bodo nudili študentska kosila za študente s celiakijo, je objavljen na spletni strani (zavihek/filter "celiakiji prijazni obroki "): https://goo.gl/qESu81. Iz seznama je razvidno, da sedem ponudnikov nudi študentska kosila za študente s celiakijo.

Torej javni razpis ne ukinja temveč celo omogoča, da ponudniki subvencionirane študentske prehrane ponujajo obroke za študente s celiakijo. Študentje s celiakijo zato niso v neenakopravnem položaju, saj lahko uporabljajo subvencionirano študentsko prehrano, do katere so upravičeni.

V Smernicah za pripravo hrane brez glutena je jasno zapisano, kako pomembno je, da pri ponudbi hrane za bolnike s celiakijo ne pride do neželenih pomot, zamenjav ali kritičnih točk, ki lahko bolniku s celiakijo povzročijo hudo reakcijo in okvarijo tanko črevo bolnika za več let.

MDDSZ ter vse zgoraj navedene sodelujoče institucije so se zavedale tveganj pri ponudbi študentske prehrane, katera bi študentom s celiakijo lahko povzročila nepopravljive posledice. Študente s celiakijo smo obravnavali kot šibkejšo oziroma ranljivo skupino, katera pa ni postavljena v diskriminatoren položaj, saj smo ji v javnem razpisu omogočili subvencionirano študentsko prehrano.

V povezavi z dodatkom za posebne potrebe pri dodeljevanju državne in Zoisove štipendije dodajamo, da Zakon o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/13, 99/13 in 8/16; v nadaljevanju: ZŠtip-1) ureja štipendije za dijake ali dijakinje, vključene v srednješolsko izobraževanje, za študente ali študentke, vključene v programe višješolskega izobraževanja in za udeležence ali udeleženke izobraževanja odraslih, vrste štipendij, pogoje za dodelitev, višino in dodatke k štipendijam, postopke dodeljevanja štipendij, sofinanciranje kadrovskih štipendij, vire financiranja, vodenje evidenc, dolžnost poročanja in nadzor nad izvajanjem tega zakona.

Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij (Uradni list RS, št. 45/09, 62/10 - ZUPJS, 110/10, 57/12 - ZPCP-2D, 56/13 - ZŠtip-1 in 111/13) v 29. členu določa, da so štipendisti s posebnimi potrebami študenti s tistimi vrstami in stopnjami primanjkljajev, ovir oziroma motenj, kot jih določajo predpisi, ki urejajo področje usmerjanja otrok s posebnimi potrebami ali s predpisi, ki urejajo pravice otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo ali s predpisi s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Drugi odstavek navedenega člena določa, da se upravičenost do dodatka ugotavlja na podlagi odločbe ali strokovnega mnenja o usmeritvi v skladu s predpisi, ki urejajo področje usmerjanja otrok s posebnimi potrebami oziroma na podlagi odločbe o priznanju dodatka za nego otroka v skladu s predpisi, ki urejajo področje starševskega varstva in družinskih prejemkov ali na podlagi odločbe o invalidnosti oziroma sklepa o telesnih okvarah pristojnega organa po predpisih, ki urejajo področje

pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Kandidat oziroma štipendist, ki uveljavlja dodatek za štipendista s posebnimi potrebami navede v vlogi številko odločbe in ime organa, ki je izdal prej navedeno odločbo.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 58/11) na podlagi katerega je izdana odločba o usmeritvi, velja za otroke do polnoletnosti, izjemoma tudi za polnoletne od 21 do 26 let starosti. Za izobraževanje na prvi in drugi stopnji oziroma na fakulteti navedene odločbe o usmeritvi ni mogoče pridobiti.